

doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.

Prešov (Slovakia)

**Zborník *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* TWV 25:36-85 Georga Philippa
Telemanna (1681 – 1767) v kontexte dobovej hudobnej
teoreticko-praktickej spisby**

**Collection of Period Music *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* TWV 25:36-85 by
Georg Philipp Telemann (1681 – 1761) in the Context of Period Music Theoretical and
Practical Writing**

Abstract:

Georg Philipp Telemann devoted extraordinary attention to pedagogically focused work throughout his long and productive life. In all of his pedagogically oriented compositions, he fundamentally adheres to all the features of musical baroque speech – affect theory, musical rhetoric, musical and extra-musical symbol, and others. One of Telemann's most exciting educational oriented collections is *Singe-Spiel und Generalbass-Übungen* (1735) TWV 25:39-85, that contains 47 songs, denoted by the author as arias. This is a very interesting collection that devotes considerable space to the development of the performance of variously oriented songs, but also to the practice of playing general basso. The author does this in a very inventive way, when at the end of each song there are notes to the development of and playing the general basso that are written by the composer himself. This is one of the most important pedagogical collections of the first half of the 18th century.

Keywords:

Pedagogical work. Affect theory. Musical rhetoric. Collection of compositions. General basso.

Abstrakt

Georg Philipp Telemann venoval pedagogicky zameranej tvorbe počas celého svojho dlhého a plodného života mimoriadnu pozornosť. Vo všetkých svojich pedagogicky zameraných kompozíciách sa veľmi ortodoxne pridržiava všetkých znakov hudobnej barokovej reči – afektovej teórie, hudobnej rétorike, hudobným a mimohudobným symbolom a pod.. Jednou z najzaujímavejších edukačne zameraných Telemannových zbierok je *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* (1735) TWV 25: 39-85, obsahujúca 47 piesní, ktoré autor označuje ako

árie. Ide o veľmi zaujímavú zbierku, ktorá venuje značný priestor rozvoju interpretácie rôznorodo zameraných piesní, no popritom aj praktickému precvičeniu hry generálneho basu. Autor to robí veľmi vynaliezavým spôsobom, keď na konci každej piesne sú ešte poznámky k vypracovaniu a hraniu generálneho basu pochádzajúce priamo z pera skladateľa. Ide o jednu z najvýznamnejších pedagogicky zameraných zbierok 1. polovice 18. storočia.

Kľúčové slová:

Pedagogická tvorba. Afektová teória. Hudobná rétorika. Zbierka skladieb. Učebnica. Generálny bas.

Úvod

Obdobie neskorého hudobného baroka – 1. polovica 18. storočia – sa vyznačuje v Nemecku mimoriadnym rozvojom hudobnej pedagogiky, tak inštrumentálnej ako aj vokálnej. Je to podmienené tým, že hudba je povinnou súčasťou nielen vzdelania vyšších šľachtických stavov, ale aj prebúdajúcich sa meštianskych vrstiev, ktoré začínajú hudbu aktívne prevádzať v domácom prostredí. V neposlednom rade je hudba súčasťou bohoslužobných obradov, hlavne v evanjelickej konfesii, v ktorej pod vplyvom reformácie nadobúda výnimočné postavenie. Umelecká hudobná výučba prebieha v prevažnej miere prostredníctvom súkromných učiteľov, ktorí predstavujú komplexnú hudobnícku osobnosť implementujúcu do svojho pôsobenia profesiu skladateľa, kapelníka, interpreta, teoretika, pedagóga a aj manažéra.

V prvej polovici 18. storočia bol napísaný celý rad teoretických traktátov z pera významných teoretikov ako sú Johann Andreas Werckmeister (1645 – 1706), Johann David Heinichen (1683 – 1729), Johann Mattheson (1681 – 1764), Leopold Mozart (1719 – 1787) a ďalší. Ich teoretické spisy sú nevyčerpatelnou studnicou poznania poetiky hudby prvej polovice 18. storočia v celej jej komplexnosti. Popri týchto významných hudobných teoretikoch pôsobilo v tomto období celý rad skladateľov a pedagógov, ktorí kladú dôraz na praktické metodické postupy pri objasňovaní tajomstiev hudobného umenia. Medzi nimi nesporne vedúce postavenie patrí Georgovi Philippovi Telemannovi. Ide o osobnosť, ktorá bola do nedávnej doby v značnej miere zaznávaná, čo bolo podmienené jeho nezvyčajnou skladateľskou plodnosťou, veď je autorom vyše 3300 skladieb¹. Napriek tomu, že už počas života bol vysoko cenený a považovaný za jedného z najvýznamnejších európskych skladateľov, bol už vtedy označovaný ako škrabák – Vielschreiber. Posledné výskumy jeho života a diela iniciované

---

¹ Tento počet Telemannových skladieb eviduje v súčasnosti Telemannovo centrum v Magdeburgu, najvýznamnejšie svetové vedecké pracovisko, venujúce sa životu a dielu tohto skladateľa.

hlavne Telemannovým centrom v Magdeburgu dokazujú, že ide o výnimočnú skladateľskú osobnosť nielen prvej polovice 18. storočia, ale vôbec celých hudobných dejín. Hudobní historici ho stále viac stavajú dokonca na roveň Johanna Sebastiana Bacha (1685 – 1750). Hudobní historici si vo veľkej miere všímajú aj pedagogicky zameranú Telemannovu tvorbu, aj keď možno konštatovať, že podľa hudobnej a technickej vyspelosti žiaka či študenta, mnohé ďalšie, v našej štúdií nemenované komorné Telemannove diela sa dajú tiež využiť v edukačnom hudobnom procese.

Predmetom našej štúdie je pedagogicky zameraná tvorba G. Ph. Telemanna, pričom hlavným cieľom je priblížiť metodické postupy v zbierke 48 piesní, autorom označovaných ako *árie, Singe- Spiel und Generalbass-Übungen TWV 25:39-85*. Pri spracovaní problematiky sme sa opierali o výskumy Hansa Rudolfa Junga, Williho Kahla, Wenera Menkeho, Siegberta Rampeho a ďalších hudobných historikov a teoretikov, pričom sme sa opierali predovšetkým o historickú metódu, komparatívnu metódu a o analyticko-syntetickú metódu.

1 Hudobná pedagogická tvorba na prelome 17. a 18. storočia

Hudobná pedagogika okolo roku 1700 predstavuje v severnom Nemecku interdisciplinárnu oblasť integrujúcu sociálnu sféru v rovnováhe s historicko-kultúrnou oblasťou. Začiatkom 18. storočia začína sa hudba v Nemecku pestovať výraznou mierou aj v mestských občianskych kruhoch, pričom dôležité miesto v tomto zmysle zaujíma nielen Hamburg, ale aj Lipsko a Frankfurt nad Mohanom (Jung 1980, s. 8). Podstatnú úlohu vo formovaní hudobného života zohráva hudobno-pedagogické pôsobenie kantorov a kapelníkov, podobne ako je tomu v celom vtedajšom Nemecku. Hamburg, ako najvýznamnejšie miesto pôsobenia Georga Philippa Telemanna², nebol postihnutý následkami 30-ročnej vojny a už v druhej polovici 17. storočia tu prekvital hudobný život. V značnej miere sa odohrával aj v piatich hlavných tamojších kostoloch – sv. Petra, sv. Mikuláša, sv. Kataríny, sv. Jakuba a sv. Michala. Ich hudobným riaditeľom sa stal po nástupe do funkcie v roku 1721 aj G. Ph. Telemann³. Pred ním tu pôsobil

---

² G. Ph. Telemann pôsobil v tomto meste od roku 1721 až do svojej smrti v roku 1767, ako kantor na Johaneum, najvýznamnejšej hamburskej škole, ktorá bola určená instrumentalistom a spevákom, ale predovšetkým pre študentov a vzdelávania chtivých laikov. Súčasne bol umeleckým riaditeľom piatich hlavných hamburských evanjelických kostolov, ale tiež aj kapelník a umelecký riaditeľ Opery na Husom trhu (Jung 1980, s. 13 – 16).

³ Georg Philipp Telemann vyvíjal v Hamburgu aj ďalšie zaujímavé aktivity. Od roku 1728 vydával ako prvý v Nemecku hudobný časopis *Getreue Musik-Meister – Verný majster hudby*. Popri tom vydával aj vlastné diela, pričom v rokoch 1725 – 1740 vydal celkom 47 vlastných skladieb. Do tej doby žiadny iný skladateľ nevydal taký veľký počet vlastných skladieb. Na základe tejto skutočnosti sa stal medzi laikmi, milovníkmi hudby a profesionálnymi hudobníkmi veľmi známy a populárny. Jeho diela sa hrávali už počas jeho života okrem Nemecka aj vo Francúzsku, Anglicku, Rusku a v ďalších krajinách. Bol mimoriadne plodným skladateľom, keď je v súčasnosti známych viac ako 3300 jeho skladieb, z toho vyše 2500 cirkevných. Už počas života ho mnohí neprajníci označovali za škraabáka, čo mu ostalo až do nedávnej minulosti. (Jung 1980, s.14).

celý rad významných hudobníkov v pozícii organistu, ako bol Jacob Praetorius, st. (ca 1530 – 1586), pôsobiaci v kostole sv. Jakuba od roku 1558, kde ho neskôr vystriedal po jeho smrti jeho syn Hieronymus (1560 – 1629). Hieronymov syn Johann (ca 1595 – 1660) študoval v Amsterdame u organistu Jana Pieterszona Sweelincka (1562 – 1621) a bol organistom v kostole sv. Mikuláša. Z ďalších osobností menujme ešte Holanďana Johanna Adama Reinckena (1643 – 1722), či Vincenta Lübecka (1654 – 1740). Keď prišiel G. Ph. Telemann v roku 1721 do Hamburgu ako organisti tu pôsobili: v kostole sv. Petra Andreas Kneller (1649 – 1724), sv. Mikuláša Vincent Lübeck, sv. Kataríny Johann Adam Reincken, sv. Jakuba Johann Joachim Heitmann (1688 – 1727) a v kostole sv. Michala Jacob Wilhelm Lustig (1679 – 1721), pričom treba ešte pripočítať Georga Schlingmanna (? – 1725), ktorý pôsobil v Dóme. Reprezentatívnu funkciu mal post kapelníka, z ktorých stojí z Telemannových predchodcov za zmienku Thomas Selle (1599 – 1663), ktorý tu pôsobil od roku 1641. Jeho nástupcom bol od roku 1664 Schützov žiak Christoph Berhard (1628 – 1692), ktorý však v roku 1674 odišiel do Drážďan na post vicekapelníka a na jeho miesto prichádza Joachim Gestenbüttel (1647 – 1721)⁴. Barokový orchester využívaný pri cirkevných produkciách mal na začiatku 18. storočia pomerne veľké obsadenie: 8 vežových hudobníkov, 2 externí hudobníci, 10 zborových spevákov, 1 hráč na klávesových nástrojoch, teda celkom dokopy 21 hudobníkov. Na prelome 17. a 18. storočia prekvitalo v mimoriadnej miere aj operné umenie, pretože Hamburg mal od roku 1678 ako prvé mesto severne od Álp vlastné verejné operné divadlo. Popri tom tu bolo viacero sál, kde sa odohrávali verejné koncerty, ako aj uvádzali pašie. Medzi také patrilo tzv. Drillhaus, ktorý začal svoju činnosť v roku 1671 a mal kapacitu 2000 miest (Rampe 2017, s. 195 – 201).

Hudobná pedagogika zaznamenáva výrazný rozlet, pričom výučba hudby je úzko prepojená s výučbou tanečného umenia. Získať hudobné vzdelanie bolo možné u súkromných učiteľov⁵, vo verejných školách a poloverejných školách. Treba však konštatovať, že cirkevné a svetské vzdelanie bolo v tom čase rovnocenné. Významnými pedagógmi pôsobiacimi v Hamburgu sú kapelník Johann Theile (1646 – 1724)⁶, tanečný majster Charles des Hayes. Najvýznamnejším hudobným pedagógom vo verejnej škole bol Joachim Gerstenbüttel. V súlade s dobou

---

⁴ Joachim Gerstenbüttel študoval vo Wittenbergu teológiu. V roku 1675 sa stáva kantorom Johaneum a hudobným riaditeľom piatich hlavných evanjelických kostolov v Hamburgu. V tomto hanzovom meste a významnom obchodnom nemeckom centre pôsobil 46 rokov, presne toľko ako jeho nástupca G. Ph. Telemann (Rampe 2017, s. 199).

⁵ V Hamburgu pôsobil pomerne veľký počet súkromných učiteľov hudby – napríklad v roku 1728 ich tu bolo viac ako 150 (Rampe 2017, s. 201).

⁶ Johann Theile študoval právo v Lipsku a v Halle, hudbu študoval vo Weißenfelse u Heinrich Schütza, pôsobil v mnohých miestach Nemecka ako organista, pedagóg a kapelník (Seeger 1981, s. 794).

vtedajšou tradíciou, označuje hudbu ako vedu⁷. Jeho dôležitým pedagogickým záverom je fakt, že spev je podľa neho základom všetkých oblastí hudby. G. Ph. Telemann⁸ sa stáva po smrti Joachima Gerstenbüttela jeho priamym nástupcom, nielen pokiaľ ide o prevzatie úradu, ale aj osvojením si jeho niektorých pedagogických zásad.

G. Ph. Telemann tiež, podobne ako jeho predchodca, zdôrazňoval výučbu spevu a jeho dôležitosť pre komplexný pohľad na hudbu. O vzťahu Telemanna k spevu a jeho význame hovorí jasne jeho výrok „*Singen ist das Fundament zur Music in allen Dingen*“ (*Spev je základom hudby vo všetkých jej oblastiach*, Rackwitz 1981, s. 17.). Zdôrazňovanie významu spevu sa u G. Ph. Telemanna prejavuje aj skutočnosťou, že zo spevu vychádza aj inštrumentálna hra a je na speve závislá⁹. Výrazným dôkazom tejto tézy sú jeho pedagogické diela – tak vokálne ako aj inštrumentálne. Prejavuje sa to však aj počas jeho pôsobenia na latinskej škole v Hamburgu Jahaneum, kde vo vyučovacom procese zohrával spev veľmi dôležitú úlohu. Išlo však aj o to, aby boli prostredníctvom žiakov po speváckej stránke dobre pripravené nedeľňajšie služby Božie (Petzold 1975, s. 106 – 108) v jednotlivých Telemannom spravovaných kostoloch.

2 Pedagogická tvorba Georga Philippa Telemanna

Georg Philipp Telemann¹⁰ venoval pedagogicky¹¹ zameranej tvorbe počas celého svojho dlhého a plodného života mimoriadnu pozornosť. Vo všetkých svojich pedagogicky zameraných kompozíciách sa veľmi striktnie pridržiaval všetkých znakov hudobnej barokovej reči – afektovej teórii, hudobnej rétorike, hudobným a mimohudobným symbolom a pod.. V tomto zmysle mali veľký význam v dobovom edukačnom procese a tento svoj význam si udržiavajú do súčasnej doby. Vyučujúci, pracujúci v edukačnom procese s týmto hudobným materiálom, sa však musí veľmi dobre orientovať v komplexnej problematike barokovej hudobnej reči.

---

⁷ Hudba sa ešte v prvej tretine 18. storočia považovala za vedu úzko naviazaná na matematiku. Známý je výrok, že hudba je hraná a spievaná matematika.

⁸ G. Ph. Telemann bol po smrti Joachima Gerstenbüttela prijatý na miesto hudobného riaditeľa bez výberového konania (Rampe 2017, s. 193).

⁹ Táto zásada sa pri výučbe inštrumentálnej hry preferuje do súčasnej doby – hraj tak, akoby si spieval.

¹⁰ Georg Philipp Telemann je výnimočná osobnosť svetových hudobných dejín, pretože je zrejme jediná osobnosť, ktorá bola vo všetkých oblastiach hudobných tvorivých činností samoukom. Ako sám vo svojich vlastných životopisoch spomína, „*dakoval Bohu a prírode za svoje povolanie hudobníka*“ (Kahl 1972, s. 196). Je autorom celkom troch vlastných životopisov, ktoré napísal pre rôzne hudobné lexikóny v 1718, 1729, 1740 a štvrtý životopis z rokov 1738/39, ktorý sa našiel iba nedávno a je označovaný životopisná skica (Rampe 2017, s. 353 – 388).

¹¹ V súčasnosti si v mnohých prípadoch už ani neuvedomujeme pedagogické a metodické poslanie niektorých kompozícií zo 16. – 18. storočia a v súčasnosti ich hrávame ako rovnocenný koncertný repertoár.

Pokiaľ ide o druhové zameranie pedagogicky orientovanej tvorby¹² G. Ph. Telemanna, zaujímavosťou je, že pomerne veľký priestor venuje vokálnym kompozíciám začínajúc, aj po textovej stránke interesantnou, zbierkou 36 piesní *Klingende Geographie (Znejúca geografia)* TWV¹³:25:1 z roku 1708¹⁴. Je určená začínajúcim adeptom vokálneho umenia približujúcej na jednoduchej architektonickej stavbe geografickú podobu vtedajšieho sveta. Pomerne rozsiahly vokálny zborník *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen (1733/35)* TWV 25:39-85 prináša 47¹⁵ cvičení spevu a hrania so sprievodom generálneho basu, oboznamujúc mladého speváka s jeho zákonitostami v barokovom období. Podobné zameranie má aj zborník 24 cvičení pre spev a generálny bas *Ódy* TWV25:86-109. Výrazným Telemannovým pedagogickým príspevkom k osvetleniu nácviku zdobenia je jeho *12 metodických sonát* TWV41 pre husle alebo priečnu flautu¹⁶ a basso continuo v dvoch zošitoch z rokov 1728 a 1732. Zaujímavý dramaturgický prístup prináša súbor 24 skladieb *Essercizii musici* z roku 1740, v ktorom ide o kombináciu pravidelne sa striedajúcich 12 sólových sonát so sprievodom bassa continuo a 12 triových sonát rôzneho obsadenia.

3 Zborník *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen (1735)* TWV 25: 39-85

Jednou z najzaujímavejších edukačne zameraných Telemannových zbierok je *Singe-Spiel und Generalbass-Übungen (1735)* TWV 25: 39-85, obsahujúca 47 piesní, ktoré autor označuje ako árie. Zaujímavosťou je, že jednotlivé skladby zbierky vychádzali na pokračovanie v podobe novinového vydania od 20. novembra 1733 do 17. januára 1735 – vždy 2 skladby každý týždeň vždy vo štvrtok (Seiffert [s. a.], s. VI.). Podľa samotného G. Ph. Telemanna sa

---

¹² Sme toho názoru, že aj mnohé ďalšie Telemannove skladby komorného charakteru – inštrumentálne, vokálne, či vokálno-inštrumentálne – sú vhodné na edukačné účely. Diela, ktoré tu menujeme, zaradil sám G. Ph. Telemann do tejto kategórie, alebo sme ich tam zaradili na základe našich pedagogických a interpretačných skúseností. Autor tejto štúdie pôsobil v niekoľkých súboroch starej hudby doma a v zahraničí – Maďarsko, Poľsko – ako hráč na viole da gamba – Musica historica Prešov, Collegium musicum Rzeszów/Poľsko, Vyšehradské barokové trio.

¹³ TWV – Telemann – Werke – Verzeichnis, označenie tematicko-systematického katalógu Telemannových diel, ktorý zostavil a v troch zväzkoch vydal vo vydavateľstve Bärenreiter: 1. zväzok – 1984, 2. zväzok – 1992, 3. zväzok 1999, Martin Ruhnke (1921 – 1995). Popritom vokálnu tvorbu v podobe tematicko-systematického katalógu – TVWV zostavil Werner Menke (1907 – 1993) a v dvoch zväzkoch (1983) ho vydalo vydavateľstvo Vittorio Klostermann vo Frankfurt nad Mohanom.

¹⁴ Na základe osobných konzultácií s vedeckým riaditeľom Telemannovho centra v Magdeburgu zo dňa 15.05.2018, konštatujeme, že G. Ph. Telemann nie je autorom tejto zbierky piesní. Autor tejto štúdie bol 14.05. – 18.05.2018 v rámci ERASMUS-projektu na študijnom pobyte v Telemannovom centre v Magdeburgu.

¹⁵ V notovom materiály, ktorý sme používali, je síce uvedených 48 piesní, avšak pieseň č. 39 – *Toback (Tabak)* je označená aj č. 40, takže zbierka má v skutočnosti 47 piesní.

¹⁶ V prvej tretine 18. storočia bola viac populárna zobcová flauta, označovaná ako flauto dolce, oproti flauto traverso, čo bolo označenie pre priečnu flautu.

v jednotlivých piesňach, označovaných skladateľom ako árie¹⁷, prejavujú anglické, francúzske a poľské štýlové vplyvy (Jung 1980, s. 22).

Ide o výnimočné dielo, ktoré nesie niekoľko charakteristických rysov:

- po formovej stránke sú piesne komponované v malých piesňových formách rôznych modelov, pričom je evidentné, že forma je podmienená významu textu:
  - a b a
  - a b c ,
  - a b a b,
  - a a b,
  - a b b,
- ide o krátke piesne – árie – nepresahujúce jednu stranu notového papiera – výnimkou je pieseň č. 39 označená aj číslom 40 *Toback*, ktorá má dve stránky – opatrené číslovaným basom, čo podčiarkuje ich edukačný charakter a zámer,
- intervalový rozsah piesní sa pohybuje v prirodzenej ľudskej rovine od d^1 maximálne po g^2 ,
- v pravej ruke klávesového nástroja – čembala, je oproti dobovým zvyklostiam, vypracovaný harmonický sprievod priamo skladateľom, čo zdôrazňuje skladateľov edukačný zámer a praktické poslanie celej zbierky charakteru praktickej príručky výučby generálneho basu,
- na konci každej piesne sú ešte poznámky k vypracovaniu a hraniu generálneho basu priamo z pera skladateľa, čo predstavuje najvýznamnejší didaktický význam celej zbierky – bez dlhých teoretických pojednaní praktickým spôsobom priblížiť tvorbu harmonickej výplne generálneho basu,
- oproti iným dobovým školám generálneho basu – Johann David Heinichen (1683 – 1729), Johann Mattheson (1681 – 1764) – ide o základnú praktickú školu určenú úplným začiatočníkom, pričom treba zdôrazniť, že v teoretickej spisbe 18. storočia ide o ojedinelý príklad takejto praktickej výučby generálneho basu,

---

¹⁷ V období neskorého baroka sa ešte piesne označovali aj ako árie. Napriek tomu ich budeme označovať ako piesne, čo lepšie vystihuje ich stavebnú podstatu.

- v piesňach použil texty najlepších básnikov svojej doby: Daniel Stoppe (1697 – 1747), Barthold Heinrich Brockes (1680 – 1747) a ďalších.

Na stručnú charakteristiku Telemannovho metodického postupu výučby generálneho basu, uvádzame hneď prvú pieseň tejto zbierky *Neues* (Novota)

1. Neues TWV 25:39 Text: W.

Et - was Neu - es vor - zu - tra - gen, so nicht nach dem Al - ten schmeckt,
 will schon man - chen nie - der - schla - gen, dass er nicht was Jun - ges heckt.
 Doch, was soll die Skla - ve - rei, die so en - ge Gren - zen se - tzet?
 Ob es alt ist o - der neu, gnug, wenns nü - tzet und er - gö - tzet.

(1) (2) (3) (4) (5) (6)
 (1) (2) (3) (4) (5) (6)
 (7) (8)
 (9) (10)

(1) Um bequem zu spielen, bleibt die rechte Hand, so viel es geht, in der Anfangsnote, gleich sich durch den Umfang in der Höhe nur von h' bis e'' erstreckt.
 (2) Der Strich — bedeutet, dass die rechte Hand liegen bleibt.
 (3) Bei einer 6 ist es am Besten, entweder sie oder die 3 zu verdoppeln, wie auch bei (6) (7) (8) zu selten ist, will sich aber dies nicht in die Finger schicken [ist dies aber nicht gut zu greifen], so verdopple man die 8 des Basses, wie bei (5) (9) (10) kommt. [Beim Sextakkord kann jeder Ton verdoppelt werden.]
 (4) Von dieser unbezifferten 4 d' wie auch vom weiteren Verfahren mit der 6 künftig mehr.

© Copyright 2003, revised Edition 2005 by Edition Wathall.
 Verlag Franz Biederack, Magdeburg. All rights reserved. Printed in Germany. EW 301

Obrázok č. 1 – Georg Philipp Telemann *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* (1735) TWV 25: 39-85 – č. 1 *Neues*

G. Ph. Telemann na vysvetlenie princípov vypracovania generálneho basu v prvej piesni *Neues* používa veľmi prehľadné metodické postupy. Pod notami na dolnom okraji skladby prináša čísllice v zátvorkách osvetľujúce jednotlivé pravidlá, pričom tie isté čísllice sú aj priamo v notovom zápise.

- (1) Náročné je hrať pravú ruku, pokiaľ je to možné hneď na začiatku zahratý akord by vo svojom rozsahu nemal smerovať ďalej ako od h do e^2
- (2) Šikmá čiarka nadol znamená, že pravá ruka je v pokoji
- (3) Keď tam je 6 (sextakord) je najlepšie buď to isté alebo 3 (terciu) zdvojiť, tak ako to vidíme v bode (6,) (7), (8), ak to je však nevýhodné pre prstoklad, môže byť zdvojená 8 (oktáva) v base, ako to vidíme v bode (5), (9), (10).
- (4) Ako vidíme na tomto príklade – d^2 vrchný tón – je výhodné použiť viaceré sextakordy po sebe

Ide o metodicky veľmi prehľadný spôsob výučby s jasným prepojením teórie s praxou, v tomto zmysle môžeme hovoriť o modernej učebnici zodpovedajúcej aj metodickým trendom 21. storočia.

Je nespornou skutočnosťou, že Telemannova zbierka *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* (1735) TWV 25: 39-85 spolu s jeho *Metodickými sonátami* patrí k najvýznamnejším pedagogicky zameraným dielam prvej polovice 18. storočia. Aj v súčasnosti vystupuje do popredia ich jednoduchá a mimoriadne názorná metodická koncepcia oboch týchto diel, zaručujúca relatívne rýchle napredovanie vyučovacieho procesu so zárukou trvale získaných vedomostí v uvedenej problematike.

Záver

Telemannova pedagogicky zameraná zbierka *Singe- Spiel und Generalbass-Übungen* (1735) TWV 25: 39-85 predstavuje jeden z najvýznamnejších príspevkov v oblasti hudobnej metodiky prvej polovice 18. storočia. Na rozdiel od ostatných významných teoretikov tohto obdobia – Johann David Heinichen (1683 – 1729) a Johann Mattheson (1681 – 1764), ktorý napísali rozsiahle traktáty o generálnom base plné ďalekosiahlych teoretických rozpráv, Telemannova učebnica prináša prakticky koncipované ponímanie výučby generálneho basu. Priamo na praktických notových príkladoch v podobe krátkych piesní, dobovo označovaných ako árie, rieši primeranou formou jednotlivé pravidlá vypracovania harmonického sprievodu. Táto prístupná a na svoju dobu výnimočná koncepcia výučby zaručila tejto zbierke už v dobe jej

vzniku veľkú popularitu nielen v Nemecku, ale takmer v celej Európe. O výnimočnosti tohto diela hovorí skutočnosť, že má čo povedať aj súčasnému záujemcovi o barokovú hudbu. Veľmi prijateľnými metodickými postupmi dokáže aj súčasného záujemcu zasvätiť do tajov generálneho basu. Netreba však zabúdať, že Georg Philipp Telemann v tejto zbierke približuje aj problematiku interpretácie svojich piesní a venuje im náležitý priestor, čomu sme sa vzhľadom na limitovaný rozsah tohto príspevku nemohli vôbec venovať.

Je dôležité pripomenúť, že štúdium Telemannových pedagogických materiálov treba dopĺňať vedomosťami z dobových traktátov, ako sú napríklad:

- MATTHESON Johann *Dokonalý kapelník (Der vollkommende Kapelmeister)*,
- MATTHESON Johann *Das Neu=Eröffnete Orchestra*,
- QUANTZ Johann Joachim *Pokus o návod ako hrať na priečnu flautu*¹⁸,
- BACH Carl Philipp Emanuel *Úvaha o správnom spôsobe hry na klavír*¹⁹.

Sú v nich vzácne informácie o dobovej interpretačnej praxi, bez ktorých nemôžeme pochopiť ani podstatu Telemannovho pedagogického skladateľského diela. Okrem týchto historických traktátov je dôležité študovať aj mnohé súčasné syntetické teoretické diela vychádzajúce v pomerne veľkom zastúpení v každej krajine. Nezastupiteľné miesto má však nemecký spis Rolfa Dammanna *Der Musikbegriff im deutschen Barock* z roku 1984 (*Pojem hudba v nemeckom baroku*), prinášajúci ucelený pohľad na mnohorakosť nemeckého neskorého baroka ovplyvneného Lutherovou reformáciou a jeho názormi na hudbu.

Pramene

TELEMANN, Georg Philipp. [s. a.]. *Singe-, Spiel- und Generalbaß-Übungen*. Leipzig: Bärenreiter-Verlag

Bibliografia:

JUNG, Hans Rudolf. 1980. Einführung in Telemanns Leben und Werk. In: *Georg Philipp Telemann Leben – Werk – Wirkung*. Berlin: Kulturbund der DDR

KAHL, Willi. 1972. *Selbstbiographien deutscher Musiker des 18. Jahrhunderts*. Amsterdam: Frits Knuf

KREMER, Joachim. 2001. Musikpädagogischen Positionen um 1700: Joachim Gerstenhütel und Georg Philipp Telemann im Vergleich. In: Reipsch, Brit – Lange, Carsten (ed.)

---

¹⁸ Tento spis bol zásluhou Břetislava Bělského v roku 1990 preložený aj do českého jazyka.

¹⁹ Tento spis bol zásluhou Břetislava Bělského v roku 2002 preložený aj do českého jazyka.

Zwischen Musikwissenschaft und Musikleben. Hildesheim; Zürich; New York: Georg Olms Verlag ISBN 3-487-11660-X, s. 241 - 256

MEDŇANSKÝ, Karol. 2016. Georg Philipp Telemann viola da gamba és basso continuo írt szonátái az "Essecizii musici" c. gyűjteményből éshasználatuk napjaink hangszeres oktatási gyakorlatában. In.: *MŰVÉSZETEK KÖLCSÖNHATÁSA Tanulmánykötet.* Szeged 2016 ISBN 978-615-5455-57-5, s. 169 – 190

MENKE, Werner. 1987. *Georg Philipp Telemann: Leben, Werk u. Umwelt in Bilderdokumenten.* Wilhelmshaven: Florian Noetzel Verlag ISBN 3-7959-0399-8

PETZLODT, Richard. 1975. Die Musik in der protestantischen Latienschulen der Telemann-Zeit. In: *Telemann und die Musikerziehung* (Fleischhauer, Günter – Siegmund-Schultze, Walther, ed.) Magdeburg: Rat der Stadt

RACKWITZ, Werner. 1981. *Georg Philipp Telemann Singen ist sa Fundament zur Music an allen Dingen.* Leipzig: Verlag /hilipp Reclam jun.

RAMPE, Siegbert. 2017. *Georg Philipp Telemann und seine Zeit.* 2. Auflage. Laaber: Laaber-Verlag

SEEGER, Horst. 1981. *Musiklexikon Personen A-Z.* Leipzig Seitcher Verlag für Musik 1981.

SEIFFERT, Max. [s. a.]. Einleitung. In.: TELEMANN, Georg Philipp. [s. a.]. *Singe-, Spiel- und Generalbaß-Übungen.* Leipzig: Bärenreiter-Verlag

SIEGMUND-SCHULTZE, Walther. 1975. Einige Gedanken zur Eröffnung der wissenschaftlichen Konferenz: Telemanns Beiträge zur Musikerziehung der Aufklärungsepoche und ihre Bedeutung für die Musikerziehung der Gegenwart. In: *Telemann und die Musikerziehung* (Fleischhauer, Günter – Siegmund-Schultze, Walther, ed.) Magdeburg: Rat der Stadt

Kontakt

Karol Medňanský, doc. Mgr. art., PhD.

Prešov

E-mail: mednanskyk@gmail.com